

Mi történt a szukkoti sátorban?

Az ünnepi beszámoló lapunk 5. oldalán olvasható.

Chanukai előzetes

A Komáromi Zsidó Hitközség idei chanukai ünnepségére december 26-án, hétfőn 15:00-kor (3. gyertyagyújtás) kerül sor. A meghívót novemberi számunkban olvashatják. ■

Chanuka gyertya rendelhető

Chanuka ünnepe idén december 24-én este kezdődik. Chanuka gyertya december 12-ig rendelhető a kile@menhaz.sk címen és a 7731-224-es telefonszámon. ■

MACHAR – harmadik szemeszter

Minden szerdán új videókkal gazdagodik online oktatási programunk, melyhez folyamatosan lehet csatlakozni. Komárom és a partnereinek rendezvényein rögzítjük az előadásokat, így a távolabb élők is bekapcsolódhatnak hitközségünk kulturális és vallási életébe.

Regisztráció és az online tartalmak elérése az alábbi linken keresztül lehetséges: <https://kehreg.com/machar/>. A kisfilmekből szerzett tudást kvíz kérdéseink segítségével tesztelhetik. ■

Szerkesztői gondolatok

Érev Jom Kippurkor ülök a Menház Wallenstein Zoltán termében. A hirtelen beköszöntött hideg miatt a fűtött terembe húzódunk be a zsinagógából. A bátyám éppen a jeles napról, október 11-ről beszél. 120 éve, 1896-ban ezen a napon avatták fel az épületet. Pár pillanatra behunyom a szemem, szeretnék visszarepülni az akkori ünnepségre. Vajon mit gondoltak az avatásra összesereglett emberek a jövőről? Foglalkoztatta őket, mi lesz a vadonatúj épületben 120 év múlva? Lehet, biztosak voltak benne, hogy a Menház örökké a szegény, nincstelen hittestvérek menedéke lesz. Azt is gondolhatták, hogy a kis zsinagóga az egyetlen alternatív imaház az 1863-ban felavatott neológ mellett. Arra bizonyosan nem gondoltak, hogy eljön majd az az idő, amikor a kis zsinagóga padsoraiban is izgulni kell, összejön-e a minjén. A történelemből tudjuk az 1896-os terveket, álmokat elsöpörte az első, majd a második világháború. A kommunizmus évtizedei sem kedveztek a hitélet kiteljesedésének. A kőfaragó, aki belevészte a bejárat feletti márványba a Menház hat betűjét, nem sejtette, hogy a komáromi zsidóság utolsó menedékét jelöli e felirattal.

Kántorunk kezdi az imát, s ezzel hirtelen újra 2016-ban találom magam. Egy pillanatra azért átfut az agyamon 2136-ban, október 11-én ki és miről elmélkedik majd az ódon falak között. Látja-e még a kertben a nagy Dávid-csillagot, talál-e a zsinagóga padjaiban egyegy régről ott felejtett Hitközségi Híradót? Boldog születésnapot, vidám történetekkel teli jövőt az Eötvös utca 15-nek! ■

Születésnapjukat ünnepelték

Érev Jom Kippurkor töltötte be 70. életévét **Dr. Novák Tamás**, a hitközség alelnöke, városunk egykori alpolgármestere. Sokat viccelődött azon, hogy éppen böjtnapon kéne vendégül látnia a közösség tagjait. A böjt kimenetelekor mi köszöntöttük a meglepetés születésnap tortával és sok-sok jókívánsággal. Ezúton is kívánunk neki hosszú, jó egészségben eltöltött éveket családja körében és közösségünkben.

Október 27-én hetvenedik születésnapját ünnepelte **Mesinger Sándor** is, Káván. Sajnos betegsége hosszú évek óta korlátozza mozgásában, ezért a vezetőség tagjai: Pasternák Antal, Kollár Zoltán és Novák Tamás ezen a jeles napon otthonában keresték fel. Kedélyesen elbeszélgettek, azért is, mert Tomi, Zoli és az ünnepelt egy faluból, Csallóközarányosról származnak. Felelgették vidám gyermekkorukat.

E kerek évforduló alkalmából a látogatók közösség ajándékának átnyújtásával jó egészséget, családja körében megélt boldog éveket kívántak, és egyben tolmácsolták a hitközség minden tagjának jókívánságát. ■

PZs

Faliújság rövid hírek

✦ A HH-t, a Shalom klubot és a KZSH-t támogatták: Hanáková Éva (Párkány), Palaniová, Izsák család (Svájc), Horn Norbert (Palárikovo), Navon család (Izrael), Ullmann (USA), Naomi Rubin (Izrael), és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ Irodánk és könyvtárunk, illetve új galériánk közösségi terei mindenki előtt nyitva állnak. Várjuk Önöket a hitközségi fogadóórákon hétfő délután és csütörtök délelőtt. Előzetes egyeztetés alapján más időpontban is.

✦ dr. Weisz Julianna Dunaszerdahelyről egy vízadagoló gépet adományozott hitközségünknek, melyet rendezvényeink során már használatba is vettünk. Köszönjük!

✦ Fináli Péter (Budapest) kóser borral támogatta szukkotti összejövetelünket. Köszönjük!

✦ November elején Zsolnán rendeznek konferenciát a zsidó kulturális örökségről, a meghívó a KZSH irodájában megtekinthető.

✦ A zsidó újév alkalmából egy-egy Luach-kal ajándékoztuk meg zsinagógánkat felkereső hittestvéreinket.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Támogatónk / náš sponzor:

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
séfrendaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Nagyünnepek Komáromban

Hagyományainkat követve, idén is közösségünkben fogadtuk az újévet. Erev Ros Hasanakor közel 60-an hallgatták a zsinagógában Riszovannij Mihály előimádkozót és Balogh István tanár úr szívhez szóló gondolatait.

A megjelenteket hitközösségünk nevében Paszternák Tamás köszöntötte. Az őszi dallamokat követően, a Wallenstein Zoltán teremben, ünnepi vacsora várta a Komáromból és a régióból érkezett hittestvéreinket és szimpatizánsainkat. A kóser ételek ezúttal is a budapesti Laky konyhából érkeztek. A programon résztvevő gyerekek Zsidongó könyvek segítségével ismerkedhettek az őszi ünnepekkel.

Másnap folytatódott a Tanház a Menházban sorozat. A menház udvarán került sor a jelképes taslich szertartásra. Nem hiányozhatott Balogh István előadása, amely a régió hagyományait elevenítette fel. Riszovannij imája és Kantás János sófár fújása sokak szemébe csalt könnyeket.

Kol Nidré este újra összegyűltünk, hogy minjénben imádkozhassunk a 25 óras böjt kezdetén. Az őszi dalla-

mok ezúttal a Wallenstein Zoltán teremben csendültek fel. Nagy öröm volt számunkra, hogy olyan hittestvéreink is csatlakoztak hozzánk, akikkel már régen találkozhattunk a Menházban. Jom Kippur napján a Mazkiron elhunytainkra emlékeztünk. Paster-nák Antal olvasta fel az évről évre hosszabb listát az elhunytak neveikvel. A Neila ima hangjai és a Jövőre Jeruzsálemben zárta az Engesztelés napját. A böjt végeztével közösen fogyasztottuk el a budapesti Semes pékség finomságait. ■

PA

Ros Hásáná 5777 – Balogh István zsinagógai beszéde

Az 5777. zsinagógai esztendő beköszöntésekor, Újév alkalmából tisztelettel köszöntöm a közösség minden tagját és vendégeit.

„Te emlékezetben tartod a világban történeteket és megemlékezel mindazokról, akiket kezdetben alkottál.”

E gondolat az újévi muszáf imából, azaz az a kiegészítő imarészből származik. A ros hásánái muszáf a legterjedelmesebb valamennyi ünnepi ima közül, ugyanis kilenc áldásból áll, amelynek központi három egysége az Ö.v. viláгурalmáról, kegyelméről és a sófárról szól.

Ezek közül az első szakasz, a málichujot elnevezést viseli, ez a kifejezés az I.ten királyságára vonatkozik. Bevezetése a hétköznapi istentiszteleteken is elhangzó Álénu:

„Dicsérmünk kell a Mindenség Urát, nagyra tartani őt, aki a kezdet kezdetét teremtette...” – az eképp induló gondolatok az újévi ünnepi hangulatban különös jelentőségre tesznek szert, hiszen Ros Hásánát, Tisri hónap 1-2. napját egyben a Világ kezdetének, a Teremtés évfordulójának is tekintjük.

A második egység a Zichronot, azaz a megemlékezés nevet viseli. Ugyanis Ros Hásáná az Ítékezés napja, és ilyenkor vizsgálja meg az Igazságos Bíró a múltban történt eseményeket, értékeli a jelen helyzetet azért, hogy döntést hozzon a jövőről.

„Mert te szabta meg az emlékezés idejét, amikor számba veszel minden teremtett lelkét...”

Ahogy pedig az Ö.v. számba vesz, és

emlékezik, úgy ez az idő számunkra is a számbavétel és emlékezés ideje. A zsidóság alapmotívuma az emlékezés. Amikor részt veszünk a zsinagógai év körforgásában, követjük a hetiszakaszok sorát, ősztől őszi elvonulnak előttünk a nagy elődök, az Ősapák, Ősanyák nagyszerű és esendő tetteikkel, majd évről évre gondolatban és lélekben bejárjuk a Szináj pusztát, átéljük a Törvényadás katarziszát, a vándorlás megpróbáltatásait, hogy ismét és ismét elérkezzünk az Ország határaihoz. A közösségi emlékezettel egybefonódva futnak egyéni emlékeink.

A síremlékekre helyezett kavicsok egyik magyarázata az, hogy amíg a sírra a hozzátartozók köveket helyeznek, addig a sír lényegében épül, nem befejezett egészen, addig van, aki emlékező. Amikor már nem kerülnek új kövek egy sírra, a régieket pedig elmossa a folyamatosan változó-megújuló természet – akkor fejeződik be a sír. Akkor fejeződik be az emlékezés.

Emlékezés, múlt nélkül nincs jelen, nincs élet sem, hiszen az emlékeinkben fogalmazzuk meg és adjuk tovább családunk, szereteteink, közösségünk, városunk történetét, történeteit, tapasztalatait a következő generációk számára. Az emlék – örökség, amely folyamatosan változik a hagyományozás útján, mi csak egy láncszem vagyunk benne. Azaz leszünk, amit elődeinktől tanulunk.

„Minden test olyan, mint a fű, és minden szépsége, mint a mező virága. Kiszárad a fű, elhervad a virág...”

Eképp figyelmeztet bennünket Jesája

próféta a természetes múlandóságra. Mégis, az emlékezés útján átadhatjuk a következő generációknak mindazt, amit értéknek és követendőnek tartunk, azért, hogy a saját, és felmenőik emlékeire, hagyományaira szilárd alapot építhessenek, és támaszkodhassanak rá, hiszen az emlékek nem csak viszonyítási pontot, hanem biztonságot is adnak.

A muszáf harmadik kiemelt szakasza a Szináj-hegyi kinyilatkoztatásra való emlékezéssel kezdődik és a messiási megváltás kürtszavának reményével zárul. Ezért nevezzük ezt a részt Sófárotnak. Ugyancsak a sófár az egyik központi eleme az ünnepi olvasmányunknak is. A második napi olvasmányunk, Mózes első könyvének 22. fejezetét tartalmazza: a közismert történetet Izsák megkötözéséről. Egy súlyos feszültségekkel teli, mélyen emberi történet a hitében meggingathatatlan apáról, Ábrahámról, aki a legsúlyosabb áldozatot is vállalná. A történet azonban szerencsés véget ér, a borkorban szarvánál felakadt kos lesz az áldozat. A kos szarva pedig az újévi zsidó liturgia részévé válik.

Malchujot, zichronot, sófárot – Isteni királyság, emlékezés és sófárzengés – ez a hármasság határozza meg az ünnepeinket. Kívánom, hogy ahogyan megkaptuk az ünnepek megélésének hagyományát, úgy adjuk tovább ezt a fonalat, hogy új emlékek születhessenek és hogy újra felhangozhassanak a szavak:

„Dicsérmünk kell a Mindenség Urát, nagyra tartani azt, aki a kezdet kezdetét teremtette...”

Ezúton kívánok mindannyiunknak egy jó beíratást és bepecsételtetést. Sana tova tikitévu vetichatému! Köszönöm hogy meghallgattak! ■

Bemutatkozik az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem könyvtára

Beszélgetés Tamási Balázssal (2. rész)

Évek óta zajlik a könyvtár rendezése, hol tart ez a folyamat?

A könyvtárrendezés első üteme 2013 óta zajlik, amelyet a Miniszterelnökség megbízásából és többségi finanszírozásában az NJA Kft végzett. A megállapodásoknak megfelelően az első ütem 2016 májusában lezárult. Ennek eredményeképpen a Könyvtár teljes állományáról egy elektronikus leltár készült, amelyet a Kft átadott az OR-ZSE számára. Ez több egy egyszerű könyvtári leltárnál, ugyanis a leírások egy könyvről 17 mezőben tartalmaznak bibliográfiai adatokat, de szabványos könyvtári katalógusnak nem tekinthető. Tehát most már pontosan tudjuk az egész állományról, hogy mit tartalmaz és minden dokumentum pontos helye visszakereshető, a dokumentumokba ragasztott egyedi QR kódok leolvasásával pedig leltári adatait kapjuk meg. Új állományrészek elkülönítése és módszeres feldolgozása történt meg, ilyen a 15 ezer dokumentumból álló kisnyomtatvány-gyűjtemény, amelyben például a magyar cionizmus történetével kapcsolatos egyedülálló pár lapos nyomtatványok, szabályzatok is találhatóak. Megtörtént a 38 ezres héber nyelvű könyvállomány raktári elkülönítése és leltári adatainak elektronikus rögzítése. A közel 70 ezer kötetes latin betűs könyvállománnyal ugyanezt a munkát elvégezték. A folyóiratok feldolgozása és cím szerinti betűrendbe való raktári elhelyezése is megtörtént. Az első ütemnek köszönhetően a teljes állomány keresése és raktári kiszolgálása, ha komoly korlátozások mellett is, de lehetségessé vált. Ugyanakkor az egész állományt tartalmazó online katalógus elkészítése és hozzáférhetősége egyelőre a jövő tervei közé tartozik. A Könyvtár és a raktári kiszolgálás rendeltetésszerű működtetéséhez, továbbá az állomány hosszú távú szakszerű raktári megőrzéséhez pedig további komoly erőfeszítésekre és további pénzügyi források bevonására lesz szükség. Az eddig elvégzett munka szakmai ellenőrzését az Egyetem által felkért külső könyvtári szakértők végzik el a közeli

hónapokban, amely alapján az Egyetem és a Könyvtár vezetése egy második ütemre vonatkozóan további szakmai elvárásokat fogalmaz meg. Egy nyilvános online könyvtári katalógus beindításához a teljes állomány adataival akkor lesz lehetőség, ha az NJA Kft által elkészített elektronikus leltár adatait áttöltjük, konvertáljuk és jelentősen kiegészítjük egy nyilvános könyvtári adatbázisban. A leírt adatok online katalógusban történő kiegészítését és pontosítását csak minden egyes könyv újbóli kézbevitelével lehet elvégezni. Hatalmas munka még,

hogy el kell látni minden könyvet, folyóiratot és más dokumentumokat egyedi könyvtári jelzettel, mivel az első ütemben a hatékonyabb munka érdekében a dokumentumok csak egyedi QR kódot kaptak. Ezek a leltári azonosító kódok hosszútávon nem alkalmasak egy szabványos raktári rend kialakításához és a raktári rend fenntartásához. Az adatkonverziót a könyvtárrendezés egy következő ütemében az ún. Aleph-katalógusba tervezzük. Úgy gondolom, hogy a Könyvtárunk komplex és jórészt judaizmussal, zsidósággal kapcsolatos gyűjteményének a feltárására és adatainak legjobban kereshetővé tételére ez az izraeli fejlesztésű és világszerte elismert online katalógus a legalkalmasabb. Önmagáért beszél az is, hogy ezt használja az Izraeli Nemzeti Könyvtár és az MTA Könyvtára.

Kik látogatják leginkább intézményeket?

Az intézmény nyilvános könyvtárként működik, ezt a minősítést legutóbb 2016 áprilisában kapta meg az EMMI ellenőrzése után. A nyilvánosságból fakadóan külső kutatók és hallgatók is ellátogatnak hozzánk. Olvasóink fő köre mégis jellemzően az Egyetem hallgatóiból és oktatóiból áll. Ezt az olvasói közönséget hosszútávon mindenképpen szeretnénk még jobban kibővíteni és idevonzani a hazai és nemzetközi kutatókat, továbbá jobban felkelteni az állományunk iránti érdeklődést a magyarországi zsidóság körében. Természetesen ritka kéziratállományunknak és könyvgyűjteményünknek köszönhetően rendszeresen látunk vendégül neves külföldi professzorokat és kutatókat. Idén is járt nálunk több izraeli kutató a Héber Egyetemről, a Bar Ilanról és Beer Sevából, de fogadtunk vendégeket Angliából és Németországból is. Neves közéleti személyiségek tesznek nálunk látogatást, legutóbb Habsburg Sándor tisztelte meg Könyvtárunkat. A fiatal, gimnazista generáció felé is nyitott az intézmény, ebből a célból a Lauder Gimnáziumból fogadunk diákcsoportokat.

Van-e együttműködés a helyi hitközségek és a könyvtár között?

Egyelőre komoly együttműködés még nem indult el, de erre irányuló lépéseket már tettünk azzal, hogy a Könyvtár főlépcsőjének listáját körbeküldtük a magyarországi és határon túli hitközség számára, pl. a Hegedűs Gyula utcai körzet és zsinagóga már jelezte is konkrét könyvigényeit.

Részt vesztek-e nemzetközi együttműködésekben, ha igen milyenekben?

Jelenleg hivatalosan nemzetközi együttműködésben nem vesz részt a Könyvtár, de vannak ilyen terveink a jövőre vonatkozóan. Természetesen folyamatos szakmai kapcsolatban állunk a külföldi judaisztikai gyűjtemények kollegáival. ■

Folytatjuk

Szukkot 5777 - nálunk ünnepelt a régió

Alig telt el néhány hét a Zsidó Kultúra Európai Napja óta, amikor egy óriási sátorban tanultunk népünk hagyományiról, Szukot alkalmából ismét sátrat építettünk a Menház udvarán.

Október 23-án a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségével karöltve vártuk a régióból közös ünneplésre az érdeklődőket. A helyiek mellett Dunaszerdahelyről, Nyitráról, Pozsonyból, Győrből, Tatáról, Tatabányáról, Budapestről, Párkányból valamint Svájcban is csatlakoztak hozzánk. Paszternák Tamás nyitó gondolatok után, Fináli Gábor rabbi helyettes helyezte el az első mezűt a hitközség új közösségi tereinek és irodájának ajtaján. Rövid beszédében az ajtófélfára helyezett jel eredetéről is szólt. A belső termék mezűjét Kollár Zol-

tán, az építkezés koordinátora, Paszternák Antal, elnök, Novák Tamás elnök és Avi Toledano helyezte fel. A résztvevők megismerkedhettek a kiállításoknak oktatási programoknak, az irodának és a Spitzer Béla könyvtárnap helyet adó szobákkal.

A Miriam Neiger-Fleischmann izraeli festőművésznő rajzaival díszített sátorban Fináli Gábor tanított az ünnepről. Hallhattunk a sátor és szukoti csokor jelentőségéről is. Szlovák nyelvre Vadász Magda tolmácsolt. Kóser svédasztalos ebéddel folytatódott a program. A legkisebbeket a Paszte-

nák-Szendy Barbara által vezetett gyerekprogram várta, lehetett szukoti sátrat építeni, az ünnephez kapcsolódó társasjátékokat és kártyajátékokat játszani. A regionális ünnep a Bejn Hajamim Zenekar koncertjével zárult. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Nagy László, Magyarország pozsonyi konzulja és Kornfeld Martin, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének irodavezetője.

Köszönet mindazoknak – köztük Haas Juditnak és Paszternák Zsuzsának, akik a közös ünneplés előkészítésében és lebonyolításában közreműködtek! ■

PA

120 éves a Menház – Paszternák Tamás beszéde az új termék átadásakor

Jelentős jubileumhoz érkezett a komáromi zsidóság utolsó, szimbolikus épülete, az 1896. október 11-én átadott Menház. A millennium évében, a helyi zsidó közösség virágkorában adták át Komárom központjában az épületet.

A zsidó hagyományban sokszor mondjuk, hogy Bis 120!, egymásnak azt kívánjuk, hogy 120 évig éljünk. A Menház megélte ezt a kort. Az egykori Hajnal (ma Stúr) és Eötvös utca sarkán álló épület végig látta a XX. század eseményeit.

A jeles jubileumra készülő kiadvány és kiállítás hamarosan végigvezeti az érdeklődőt az építető Fried család történetétől a ház „életének” főbb állomásain az I. világháborútól a monarchia felbomlásán át az I. Cseh-szlovák Köztársaságig. A békés éveket felváltó zsidótörvényeken át a gettóig, majd a komáromi zsidóság deportálásáig. A visszatérők fogadásától a kommunizmus éveig. Majd a rendszerváltástól a mai teljes megújulásig.

A közelmúltig folyamatosan voltak lakói is az épületnek, zsidók és nem zsidók mindennapi életének volt helyszíne a saroképület. A jubileumra összegyűjtött képeken rájuk is emlékezünk. A lakókat a hetvenes évektől folyamatosan, raktárak, majd boltok váltották, mára pedig a közösségi terek foglalják el az épület jelentős részét.

Az itt dolgozók is formálták a ház mindennapjait.

Páratlan érték a belvárosban található nagy udvar, amely nemrég újult meg, évente több rendezvénynek ad otthont a koncertektől, beszélgetéseken át a Rosh Hasanah (zsidó újév)-i Taslich szertartásig és a szukoti sátorig. A Menház a komáromi zsidó közösség utolsó eredeti formájában megmaradt, ma is használt épülete. Sokan és sokszor gondolták, hogy a város zsidóságáról már csak múlt időben lehet beszélni. Szerencsére a 120. évfordulón a ház ma is egy élő közösség otthona, amely itt tartja vallási, kulturális és oktatási rendezvényeit.

Mit kívánhatnánk a születésnapon? Csak azt, hogy ez még legalább 120 évig így legyen! Tavasztól megújult a mögöttünk levő négy helyiség, az elhanyagolt romos részekből szép közösségi terek alakultak. Ezúton szeretném megköszönni a teljes építkezés koordinációját Kollár Zoltánnak és Paszternák Antalnak. A költözés során Haas Judit, Weissová Alica, Paszternák Zsuzsanna és Novák Tamás önkéntes

munkája biztosította a terek megújulását. Oroszlánrészt vállalt e munkából Piczek Ferenc, aki mindemellett kialakította az új informatikai hálózatot. Köszönjük a tervezőnek, Mestának Róbertnek és a Vida Gyula által vezetett kivitelezői csapatnak odaadó munkájukat. Az építkezést a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége és az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatja.

A munkák hamarosan a folyosó felújításával folytatódnak. ■

Novák Tamás felhelyezi a mezűt az új irodában

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

55. fejezet „Találkozás” Weizmann-nal

(2012. január 11.)

2003 elején Miskolc Tiszairól a Keleti felé zakatolt velem az Intercity, kezemben toll s papír. Esti programon törtém a fejem a szarvasi tábor tavaszi madrich (ifjúsági vezető)-képzésére. „A híres emberek” volt a téma.

Vegyük az óra számlapját, ültessünk mindenhova egy-egy személyiséget, adjunk a körbejáró csapatoknak mindenkinél olyan feladatot, ahol hozzátehetnek körönként valami újat az előző csoport által készítetthez. Így a 12 állomást végigjárva lesz majd egy versünk, egy dalunk, egy festményünk...

Ha egyszer valaki könyvet ír majd a Lauder tábor legsikeresebb korcsoportszintű esti programjairól, egy-két sort biztos szentel a TIK-TAKnak. A programnak, amely 11 éves madrichi pályafutásom csúcspontja volt, s bár töretlenül próbálkozom, azóta sem sikerült túlszárnyalni. A TIK-TAK, amelyet a képzés első napján még leszavaztak a „nagy öregek”, aztán másnap délelőtt három korcsoportvezető társammal együtt, az egyik harmincas szoba cigifüsttel telt fürdőszobájában dolgoztunk ki részletekig menően. Este vaspapot kapott a vacsora utáni foglalkozás. Az óraátállítás napjára időzített időmanós 60 perc lehangoló sikeredett, hála a unit-head csapatnak. Pár

hónap múlva megismételtük a nemzetközi pre-campen, s a legtöbb korcsoportban része volt a TIK-TAK a nyári programnak. Miért is mesélem el mindezt? A 12 híres ember egyike Chaim Weizmann volt, a vegyész, akinél különböző alapanyagokból kellett új vegyületeket előállítani. Egy-két TIK-TAK-ban szerény személyem alakította a tudóst.

A tudományos munka ma reggel Rehovotba szólított a Weizmann Intézetbe. 12-re voltam hivatalos egy professzorhoz, így arra gondoltam reggel felfedezem azt a várost, amely anno szerepelt lehetséges posztdok célpontok között. 9:45-kor szálltam fel a vonatra a HaShalom állomáson. Tel-Aviv Hagona, Lod és már célba is értem kb. 30 perc alatt. A rendelkezésemre álló másfél óra szabadidőben a pályaudvarról a belváros felé vettem az irányt gyakorlatosan. Elmellőzve a kutatóközpontot, a túloldalon a jeruzsálemi Héber Egyetem kihelyezett kampuszát, a fő bevásárló utcában találtam magam. Amikor az előítéletes utazó megérkezik egy új településre, mindig ott van az a fránya első benyomás: „Igen, ebben a városban tudnék élni!” vagy „Hmmm, izé, nem, ez nem az én világom!” Sajnos Rehovot ebbe az utóbbi kategóriába tartozott. Amikor az embernek keresnie kell a témát, mit is kapjon lencsevégre, egy még sosem látott, ismeretlen világban, akkor ott va-

lami biztos nincs rendben. 6 kép, ennyi készült a 1,5 órás túra alatt, a hosszú üzletekkel szegélyezett utcán, majd balra letérve a buszpályaudvar felé. Leginkább az a régi traktor a hozzá kapcsolt ekével (remélem nem tévedek) ragadta meg a fantáziámat, amelynek testvérét visszafelé úton a rendőrség előtt szintén sikerült felfedeznem. Mielőtt elveszítem az utolsó rehovoti blog-Olvastót is, megjegyzném, a gyülekező esőfelhők sem kedveztek a megítélés tekintetében a 115 ezres „kisvárosnak”.

A kutatóközpont hatalmas területe persze egészen más, minden csupa zöld, rendezett, város a városban. Beléptetés, mintha Csillebércen menne az ember a KFKI-ba. Sajnos csak a harmadik épületig jutottam a főbejárattól, s a hivatalos teendőik elintézése utánra tervezett körbejárást elmosta az eső. A nap katartikus pontja (leszámítva a kémia területén szeretteket) az volt, amikor az úticélm felé baktatva megpillantottam a WELCOME táblát. Hát megérkeztem, mennyiszer elgondoltam már – igen, ott 2003-ban Chaim Weizmann alakította a szarvasi Imateemben vagy a Kupolában -, hogy egyszer elmegyek Rehovotba, s megnézem azt a híres Weizmann Intézetet. A „találkozás” ma létrejött!

A munkahelyi kötelezettségeknek eleget téve, szemerkélő esőben szálltam be a Ramat Gan felé menő sherutba (irány taxi), s még a nagy téli vihar előtt hazaértem a Bar Ilánra. No, de ez már egy másik történet! ■

Folytatjuk

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

16. fejezet 3. rész

Megérkeztünk az S.S. kaszárnyába. Egy tágas szobában három emeletes ágy volt, mosdótál, tükör és szekrény, a szobából nyíló W.C. és tusoló. Az ágyakon, fehér lepedővel letakart matrac és fehér huzatú takaró. Egy felső ágyat választottam, biztos voltam benne, hogy megérkezem a mennyországba. A mennybe, vagy esetleg az alternatívájába ugyan egyelőre nem érkeztem, de úgy látszik nem voltam messze ettől, ezt abból gondolom, mert csak kenyeret voltam képes enni, és volt, hogy le sem mentem az ételkiosztáshoz és majdnem semmire sem emlékszem. Ebben az időben már voltak a szobatársaim közül, akikből egyre sem emlékszem, akik érdeklődni kezdtek, hogy nincsenek-e rokonaik a szomszédos lágerekben, voltak olyanok is, akik valami úton-módon el is utaztak oda. Én azt hallottam, hogy az országút másik oldalán, a kaszárnyával szemben, van egy betegszoba, elhatároztam, hogy másnap átmegyek. Másnap mondtam, mert még nem érkeztem el arra a fokra, hogy ilyen bonyolult műveletet, rögtön az elhatározása után elvégezzek, felkeltem és elindultam a nagy útra. Sok mindent elfelejtettem, de erre az útra emlékszem. Lementem a lépcsőn, a korlátra támaszkodva, kimentem a kapun és leültem a járda szélére. Az „Autobahn”, a több mint ötven méter széles országút, amelyet Hitler épített a hálás népe számára, mint egy végtelen óceán feküdt a szemem előtt és már azon gondolkoztam, hogy talán másnapra halasztom ezt a túrát, amikor erősebbnek érzem magam és csak azért nem tettem ezt, mert nem volt erőm visszamenni a lépcsőn. Végül elindultam és meg is érkeztem a betegszobába, ahol egy angol orvos fogadott, megkérdezte, hány éves vagyok. Mondtam, hogy tizenhét. Rám nézett és a hátam mögött jelezte az ápolónőnek, hogy meg vagyok hülyülve egy kicsit, és angolul mondta neki, hogy írjon negyvenet. Csak amikor tört angolsággal, megmondtam a pontos születési dátumomat és elmondtam a „Holló” című versnek az első négy sorát angolul, sikerült meggyőzőnöm. hogy tudom, hogy mit beszélek. Megvizsgált, megmérte a lázamat, kevesebb volt, mint harmincnégy fok és azt mondta nekem, hogy azt hiszi, hogy tifuszom lesz, de ez nem biztos és ezért nem küld kórházba, de ha úgy érzem, hogy a lázam felment és szédülök, menjek el egyenesen oda. Adott egy pár aszpirint, kettőt rögtön bevettem, meg is mért. Huszonöt kiló voltam. Pont egy évvel ez előtt majd negyven kilóval voltam több és egy álmodtam: lefogyni. Így néznek ki a megvalósult álmok, ha az ördögök valósítják meg azokat.

Bajok nélkül átnavigáltam az országutat, visszatértem a szobába és már éreztem is, hogy az aszpirin segített egy kicsit. A következő napokban az étvágyam javult, ettem már a levesből is, és elmentem az irodába, ahol beíratam a személyi adataimat, és azokat, akiket keresek. Érdekes megjegyezni, hogy, mint mondtam, az egész lágéridő alatt úgy beszéltünk a családról, mint akik életben vannak, most nem volt semmi kétségem abban, hogy nincsenek többé. Egy pár napig jobban éreztem magam, és el kezdtem érdeklődni,

hogy mi lett Tibivel. Kérdezősködtem itt-ott, bementem az irodába és csak később jutott eszembe, hogy másnap elmegyek és megtudom a kórházban.

Aznap este megérkezett a lengyel szobafelelős húga egy közeli lágerből, látogatóba. Ez a kislányt az utóbbi pár hónapban, egy különleges szerencse folytán, a csoportjával egy kis faluba küldték, mezei munkára, ahol alig volt férfi, mert mindet behívták. Az asszonyok nagyon jól bántak velük és egy asztalnál ettek a családokkal, akiknél dolgoztak, ami látszott is rajta, mert egy kicsit molett volt, és szép a vacsoráik étlapját úgy hallgattuk, mint az „Ezeregy éjszaka” meséit. Mivel az alattam lévő ágy üres volt, oda feküdt le aludni.

Másnap mindenki előtt szédüléssel és fejfájással és rossz közérzettel ébredtem. Kinyitottam a szememet és Manya, így hívták a kislányt, ledobta magáról a takarót álmában és ott feküdt meztelenül, úgy ahogy megszületett, de sokkal jobban feldíszítve és felszerelve minden jóval, ami „szem, száznak ingere,” Pont az ingerrel volt itt baj, néztem, növekvő kétségbeeséssel, és semmi, aminek mozdulnia kellett volna, meg se nyikkant, még egy rövid ösztökélés után sem. Na, gondoltam, jól nézünk ki. Fiatalságomat gyászolva és szédülve, leszálltam az ágyról, betakartam Manyát és elindultam a kórházba, és minden lépéssel egyre rosszabbul éreztem magam. Leültem, úgy látszik, hogy egy kis időre elvesztettem az eszméletemet, vagy elaludtam, mert az ápolónő érintésére nyitottam ki a szememet.

„Gyere, mérjük meg a lázadat” mondta. Több mint negyven fok volt.

Meg akartam kérdezni, mi van Tibivel, de elvesztettem az eszméletemet. Pár napra rá tértem magamhoz, éreztem, hogy egy könnyű női kéz simogatja a homlokomat, és halottam az ápolónőt:

„Úgy látszik, a fitú ismét velünk van” mondta az orvosnak.

„Elküldjük Svédországba, hogy egy kicsit magához térjen” válaszolt neki németül és hozzám fordult:

„Akarsz Svédországba menni, Juraj?” kérdezte, és én félig behunyt szemmel gyengén bólintottam.

Svédország... hó... észak... Skandinávia...béke... étel...Selma Lagerlöff ...

Éreztem, hogy megnyugszom, hogy a láz lemegy, és lassan elszundítok. Gyurika!!!

17. fejezet 1. rész

Már harmadik napja volt, hogy nem láttam fröken Ullét. Két napig nem voltam az internátusban, és most, egy napal a húsvéti szünidő vége előtt, valószínűleg rengeteg munkája van. Mivel néhány diák már megérkezett, és biztos voltam benne, hogy a délutáni uzsonnát már ismét a kis étteremben tálalják, úgy látszik, nem kell Jéorjot külön tállalással kényeztetni. Nem baj, gondoltam magamban, találkozunk majd az étteremben, és lesz alkalmam, hogy újra megköszönjem neki a szünidő alatti gondoskodását. Addig is leültem, hogy egy pár leckét befejezzek, amelyeket, a szokásom ellenére, az utolsó napra hagytam. Pont, be akartam fejezni, amikor kopogtattak. ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

Napló és szakácskönyv

Hatodik osztályos voltam, mikor először hallottam Anna Frankról, akkor olvastuk osztálytársaimmal naplóját. Nagyon meghatódtunk, elhatároztuk, hogy mi is naplót fogunk vezetni. Volt, aki rendes iskolai füzetbe kezdett írni mások kértek arra a célra való naplót zárral és kulccsal. Én kaptam egy kék naplót, napokig kerestem megfelelő helyet, mert, ahogy akkor értettem a napló titkos és senkinek se szabad elolvasnia. Szorgalmasan mindennap írtam a napi élményeimről, az iskolai meg az otthoni eseményekről.

Csak a legjobb barátnőm tudta, hogy melyik fiókban rejtettem el. Én is tudtam, hogy hol rejtőzik az ő naplója. Kíváncsiak voltunk a másik a naplójára, de annyira Anna Frank hatása alatt voltunk és hozzá hasonlóan viselkedtünk, hogy szóba se jöhetett, hogy megsértjük az ő hagyományát. Gimnazista korunkban mind a ketten abbahagytuk az írást, az én naplóm eltűnt.

Ezzel a régi barátnőmmel pár hete találkoztam, említettem neki a régi naplókat. Ő érvénytelenítette az én nosztalgia kitörésemet. Egy érdekes történettel jött elő, amit ő nem régen egy ismerősétől hallott. Az illető családja a harmincas években jött Izraelbe, illetve akkor Palesztinába. Letelepítettek először az ország északi részén, Galileába ahol földművesek voltak. A mindennapi nehézségek miatt pár év után átköltöztek délebbre, Petách Tikvára ahol a családfő narancsot és zöldségeket termelt.

segeket termelt.

Nehéz időközön ment át a család, az illető dédnagymamája naplót vezetett a harmincas évek elejétől, húsz éven át.

A család nem tudott a naplóról, a lezármazottak pár évvel ezelőtt találták meg a füzeteket, amelyek egy régi bőröndben a padláson voltak. Volt, aki el akarta dobni a füzeteket, de a barátnőm ismerőse fogta a csomagot, hazavitte és nemrég hozzáállt, hogy elolvassa. A barátnőm, aki történelemkutató és főleg a harmincas évek és az azt követő idők krónikáját kutatja, jelentkezett, hogy segíteni akar a megfejtésben. A munka még nem fejeződött be, de már tudják, hogy ezekben a füzetekben nemcsak a mindennap krónikája található, hanem érdekes, ismeretlen receptek is. Ezekből a receptekből sokkal többet lehet tanulni a korszakról, mint akármelyik történelemkönyvből. Ezek két fő funkciót teljesít-

tettek: látni belőlük, hogy milyen ünnepek mi kerül az asztalra. Mikor hiánnyal küzdöttek és sok megszokott, hozzávalót nem lehet kapni. Az író melyik receptet megőrizte meg, hogy a jövőbe ő vagy a fiatalabb generáció használni tudja. Ez egy napló és szakácskönyv kapcsolata és egyik sem egész a másik nélkül. Lehet, hogy a közeljövőben a család kiadja, mint könyv azért nem lehet egyelőre többet tudni a tartalmából. A piacon még lehet friss kukoricát találni. A következő recept a szezonnak megfelel.

Hozzávalók: 2 szelet rántott csirke-mell apróra vágva, 1 fejes saláta szeletelve, 1 cső főtt kukorica, 1 kovászos uborka apróra vágva, 3 zöldhagyma karikára vágva, 1 kis csomag petrezselyem és kapor apróra vágva, 1 gránátalma magjai.

Elkészítés: Az összes hozzávalók szép tálba rakjuk, tetszés szerint a következő salátaöntettel: 1/3 pohár olívaolaj, 1/3 pohár citromlé, 1 kis kanál cukor, só, bors, 1 gerezd foghagyma, 1 kávéskanál mustár és 1 kávéskanál majonéz. Mindezt összekeverjük és csak a tálalás előtt öntjük a salátára. ■

Dr. Orna Mondschein

Látogatók a Menházban

Ezen a nyáron számos látogató érkezett hozzánk: voltak olyanok, akik gyökereiket keresték, mások egykoron városunkban éltek és akadtak érdeklődő turisták is.

Izraelből érkezett két hölgy, Sara és Zipora, akiknek édesapjuk származott Nagymegyerről, ez a város régebben a komáromi járáshoz tartozott. Nem sokat tudtak a család történetéről, csak apjuk halála után kezdtek kutatni. Hosszasan leveleztek a komáromi levéltárral. A Menház és a temető felkeresése után a levéltárba mentünk velük, hogy személyesen is meggyőződjhessenek az ott fellelhető kevés dokumentumról. Másnap Nagymegyeren keresték fel a levéltárat, a temetőt és az egykori családi házat, amelyben Rosenbaum textilüzlete volt. Útjuk során velük voltak unokáik, akikkel Auschwitzba is elmentek.

Szintén Izraelből érkezett az Engel család lezármazottja feleségével, akik a Menházból Bősre folytatták útjukat, a család másik ágának sírjaihoz.

Fischer úr, akinek nagypapja komáromi volt, egy amerikai jesziből öt tanítványával Dunaszerdahelyre tartva városunkat is útba ejtette. A tanulók között voltak magyarul is beszélők.

Az Ullmann család lezármazottja, Mordechai Feingold, egy amerikai professzor budapesti konferencián tartózkodott feleségével és felkereste a Menházat.

Két biciklis turista, Zvi és Michael, Jeruzsálemből a zsinagógánk melletti hotelban lakott. Jól érezték magukat közöttünk. Másnap, budapesti kirándulásunkon csatlakoztak csoportunkhoz. Az egész napos program nagy élmény volt számukra.

A Zsidó Kultúra Európai Napján részt vett az egykori komáromi **Stockfisch Jenő Kanadából, feleségével, Katalin asszonnyal,** aki Nyárasdról származik.

Szeptember 9-én, a Holokauszt szlovákiai emléknapján a **Selye János Gimnázium két osztálya** kereste fel a Menházat és a temetőt Dr. Králik Zsuzsanna vezetésével.

Salamon Pál, kassai kutató a komáromi levéltárban járt, minket is meglátogatott, örömmel töltötte el, hogy nálunk viszonylag sok eredeti dokumentum található.

Szeptember 18-án a **zsolnai hitközség tizennyolc fős csoportja,** köztük négy gyerek nézte meg a Menházat és a temetőt.

Szintén eze a napon érkezett **Rubin Naomi Izraelből,** aki egy Komárom környéki településről származik. ■

PZs

Útulok oslavuje 120. narodeniny – prejav Tamása Paszternáka na jubilejnej slávnosti

Posledná symbolická budova komárňanského židovstva, Útulok, odovzdaný do užívania 11. októbra 1896, dospela k významnému jubileu. Budovu v centre Komárna slávnostne odhalili v roku maďarského milenia, v čase rozkvetu miestnej židovskej komunity.

V židovských tradíciách často hovorieme Bis 120!, jeden druhému želáme, aby sme sa dožili 120 rokov. Aj budova Útulku sa dožila tohto veku. Budova stojaca na križovatke niekdajšej Úsvitovej (dnes Štúrovej) a Eötvösovej ulice bola svedkom udalostí 20. storočia.

Publikácia i výstava, pripravované pri príležitosti významného jubilea, budú záujemcov sprevádzať históriou rodiny Friedovej, ktorá budovu dala postaviť, ako aj najvýznamnejšími udalosťami „života“ domu od rozpadu monarchie až po vznik prvej republiky. Rokmi pokoja, ktoré vystriedali protižidovské zákony, geto a deportácia komárňanských Židov. Obdobím víťania tých, ktorí sa vrátili, až po roky totality. A napokon spoločenskými zmenami k postupnej obrode.

Budova na rohu ulice bola až donedávna obývaná, bola miestom každodenného života svojich židovských i nežidovských obyvateľov. Fotografia-

mi zozbieranými pri príležitosti jubilea spomíname aj na nich. Obyvateľov v sedemdesiatych rokoch minulého storočia postupne vystriedali sklady, neskôr predajne a dnes sa v budove nachádzajú komunitné priestory. Každodenný život tohto domu vytvárajú aj tí, ktorí v ňom pracujú.

Veľký dvor je v centre mesta veľkou vzácnosťou. Nedávno bol zrekonštruovaný a dnes poskytuje priestor mnohým podujatiam – koncertom, rozhovorom, rituálu tašlich pri príležitosti Roš hašana (židovský nový rok) a stanu počas sviatku Sukot.

Útulok je poslednou budovou komárňanskej židovskej náboženskej obce, ktorá sa zachovala v pôvodnom stave a ktorá je dodnes používaná. Mnohí si už mnohokrát mysleli, že o židovstve v našom meste možno hovoriť len v minulom čase. Našťastie aj teraz, v čase svojich 120. Narodenín, poskytuje domov žijúcej komunite, ktorá tu prežíva svoje náboženské, kul-

túrne a vzdelávacie podujatia. Čo jej môžeme zaželať k narodeninám? Len to, aby to tak bolo aspoň počas ďalších 120 rokov.

Na jar sme začali s rekonštrukciou štyroch zadných miestností a zanedbané, zruinované časti sa premenili na pekné komunitné priestory.

Touto cestou sa chcem poďakovať Zoltánovi Kollárovi a Antonovi Paszternákovi, ktorí rekonštrukčné práce koordinovali.

Počas sťahovania zabezpečovala obnovu priestorov dobrovoľnícka práca JUDITY HAASOVEJ, ALICE WEISSOVEJ, ZSUZSANNY PASZTERNÁKOVEJ a VOJTECHA NOVÁKA. Ruku k dielu priložil aj FERENC PICZEK, ktorý okrem toho vytvoril aj novú informačnú sieť.

Ďakujeme projektantovi Róbertovi Mestanekovi a realizátorom prác pod vedením Gyulu Vidu.

Rekonštrukciu budovy finančne podporil Ústredný zväz židovských náboženských obcí na Slovensku a Ministerstvo ľudských zdrojov Maďarska.

Práce budú onedlho pokračovať úplnou rekonštrukciou chodby. ■

PT

Návštevníci v Útulku

Počas letných mesiacov sme privítali mnoho návštevníkov. Boli medzi nimi takí, ktorí hľadali svoje korene, iní kedysi žili v našom meste a boli to aj turisti, zaujímaví sa o našu kultúru.

Zavítali k nám dve dámy z Izraela. O histórii vlastnej rodiny vedeli návštevníčky málo, skúmať ju začali až po smrti svojho otca. Dlho si dopisovali s komárňanským archívom. Po návšteve Útulku a cintorína sme ich zaviedli do štátneho archívu, aby sa osobne presvedčili o obsahu nemnohých dokumentov, ktoré sa tu nachádzajú. Na druhý deň vyhladali archív, cintorín a rodinný dom vo Veľkom Mederi, v ktorom sa kedysi nachádzal obchod s textilom (Rosenbaum). Na putovaní za minulosťou sprevádzali obe dámy ich vnukovia, s ktorými sa vybrali aj do Osvienčima.

Potomok rodiny Engelovej so svojou manželkou prišiel tiež z Izraela. Po ná-

všteve Útulku sa vybrali do Gabčíkova, k hrobom druhej rodinnej vetvy.

Pán Fischer, ktorého starý otec pochádzal z Komárna, navštívil naše mesto spolu s piatimi žiakmi svojej americkej ješivy. Zastavili sa u nás cestou do Dunajskej Stredy. Medzi žiakmi boli aj takí, ktorí ovládali maďarský jazyk.

Americký profesor Mordechai Feingold, potomok rodiny Ullmanovej, zavítal do nášho Útulku pri príležitosti účasti na konferencii v Budapešti.

Dvaja cykloturisti, Zvi a Michael z Jeruzalema bývali v hoteli pri našej synagóge. Cítili sa medzi nami dobre, na druhý deň sa pripojili aj k nášmu výletu do Budapešti. Celodenný program bol pre nich veľkým zážitkom.

Na Európskom dni židovskej kultú-

ry sa zúčastnil aj Kanadan Jenő Stockfisch, pôvodcom z Komárna, s manželkou Katalin, ktorá pochádza z obce Topoľníky.

Dňa 9. septembra, pri príležitosti Pamätného dňa holokaustu, navštívili Útulok a židovský cintorín dve triedy z Gymnázia Jánoša Selyeho pod vedením Dr. Zsuzsanny Králik.

Košický výskumník Pál Salamon navštívil komárňanský archív, zavítal aj k nám a s radosťou konštatoval, že sa u nás nachádza pomerne veľa pôvodných dokumentov.

Dňa 18. septembra navštívila Útulok a židovský cintorín 18-členná – medzi nimi 4 deti – skupina Židovskej náboženskej obce v Žiline.

V ten istý deň k nám zavítal Naomi Rubin z Izraela, ktorý pochádza z okolia Komárna. ■

PZs

Vysoké sviatky v Komárne

Nový rok sme, verní našim tradíciám, privítali v našej komunite spoločne. V predvečer Roš hašana sme sa v synagóge zišli takmer šesťdesiat a vypočuli sme si predmodlievajúceho Mihálya Riszovanného a dojmavé myšlienky pána profesora Istvána Balogha.

V mene náboženskej obce pozdravil prítomných Tamás Paszternák. Po odznení starých melódií očakávala našich súvercov i sympatizantov z Komárna a okolia slávnostná večera v sále Zoltána Wallensteina. Kóšer jedlá dodala aj tentoraz kuchyňa Laky z Budapešti. Deti, ktoré sa na podujatí zúčastnili, sa s jesennými sviatkami zoznamovali za pomoci náučných knižiek.

Na druhý deň pokračovalo podujatie Učebňa v Útulku. Symbolický rituál tašlich sa konal na dvore budovy. Nechýbala ani prednáška Istvána Balogha o tradíciách nášho regiónu. Modlitba Mihálya Riszovanného a trúbenie Jánosa Kantása na šofar vohnalo do očí mnohých slzy.

Pri príležitosti večera Kol Nidré sme sa opäť stretli, aby sme sa na začiatku

25-hodinového pôstu spoločne modlili v minjane. Staré melódie pri tejto príležitosti odzneli v sále Zoltána Wallensteina. Potešilo nás, že sa k nám pripojili aj súverci, s ktorými sme sa v Útulku už dlhší čas nestretli. V deň sviatku Jom kipur sme modlitbou mazkir spomínali na našich zosnulých. Zoznam ich mien, ktorý je každým rokom dlhší, prečítal Anton Pasternák. Deň zmierenia sme uzavreli modlitbami Neila a Budúci rok v Jeruzaleme. Po skončení pôstu sme si spoločne pochutili na dobrotách pekárne Semes z Budapešti. ■

PA

Sukot 5777 – oslavoval u nás celý región

Sotva uplynulo niekoľko týždňov od Európskeho dňa židovskej kultúry a my sme sa už pod obrovským stanom učili o tradíciách nášho národa.

Pri príležitosti sviatku Sukot sme na dvore Útulku opäť postavili stan. Dňa 23. októbra sme spolu s Ústredným zväzom židovských náboženských obcí na Slovensku spoločne očakávali návštevníkov z celého regiónu. Okrem domácich sa k nám pripojili návštevníci z Dunajskej Stredy, Nitry, Bratislavy, Štúrova, Győru, Taty, Tatabánye, Budapešti i zo Švajčiarska. Po úvodných myšlienkach Tamása Pasternáka umiestnil v nových priestoroch našej komunity prvú mezuzu budúci rabín Gábor Fináli. Vo svojom krátkom prejave pripomenul aj pôvod symbolu, ktorý sa umiestňuje na zárubňu dverí. Mezuzu v interiéri umiestnil koordinátor stavebných prác Zoltán Kollár, predseda náboženskej obce Anton Pasternák, pod-

predseda Vojtech Novák a Avi Tolodano. Prítomní si prezreli novú výstavnú miestnosť, kanceláriu a nové priestory knižnice Bélu Spitzera.

V stane ozdobenom kresbami akademickej maliarky Miriam Neiger-Flechmannovej nás o sviatku poučil

Gábor Fináli. Dozvedeli sme sa o význam stánu i sukotovej kytice. Do slovenského jazyka simultánne tlmočila Magda Vadász. Program pokračoval ľahkým kóšer obedom formou švédskych stolov. Najmenších očakával detský program pod vedením Barbary Paszternák-Szendy – mohli si postaviť vlastný sukotový stan a zahrať spoločenské hry spájajúce sa so sviatkom. Regionálny sviatok ukončil vynikajúci koncert Skupiny Bejn Hajamim. Na podujatí sa zúčastnil maďarský konzul László Nagy a tajomník Ústredného zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku Martin Kornfeld.

Ďakujeme všetkým – medzi nimi vedúcej našej kancelárie Judite Haasovej a Zsuzsanne Paszternákovej - ktorí prispeli k príprave a uskutočneniu tohto sviatku! ■

PA

Pamätný strom v Csákvári

Ako sme o tom nedávno informovali, Balázs Szverle, aktívny účastník našich podujatí, zomrel náhle vo veku 40 rokov. Členovia Spolku maďarsko-izraelského priateľstva sa rozhodli zasadiť na jeho pamiatku strom pri pamätnom kameni stojacom na mieste niekdajšej synagógy v Csákvári. Na pietnom akte sa zúčastnilo mnoho členov spolku, obyvateľov mestečka a kolegovia Balázsa z neďalekej nemocnice. Prítomným sa prihovorila organizátorka podujatia Mária Szokola a primátor mesta Csákvár prečítal list, v ktorom vyjadril sústrasť rodičom zosnulého. Našu náboženskú obec zastupoval na podujatí Anton Pasternák s manželkou. ■

Online vzdelávací program MACHAR

Naš online vzdelávací program, do ktorého sa môžete kedykoľvek zapojiť, dopĺňame každú stredu o nové videá. Prednášky, ktoré odznejú na podujatiach v Komárne a v okolí, pravidelne zaznamenávame, do kultúrneho a náboženského života sa tak môžu zapojiť aj tí, ktorí žijú ďaleko od našej komunity. Zaregistrovať sa môžete prostredníctvom linku <https://kehreg.com/machar/>, kde nájdete aj všetky online materiály. Poznanky získané z našich filmov si môžete otestovať pomocou kvízových otázok. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962   SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804   SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Vydávanie Spravodajcu, Klub Shalom a ŽNO v Komárne finančne podporili: Hanáková Éva (Štúrovo), Palaniová, rodina Izsák család (Švajčiarsko), Norbert Horn (Palárikovo), rodina Navon (Izrael), Ullmann (USA), Naomi Rubin (Izrael) a anonymní darovia. Ďakujeme!

✧ Priestory našej kancelárie, knižnice i novej galérie sú otvorené pre každého. Srdečne vás očakávame počas našich návštevných hodín v pondelok popoludní a vo štvrtok predpoludním. Podľa dohovoru aj v inom termíne.

✧ Dr. Julianna Weiszová z Dunajskej Stredy darovala našej náboženskej obci dávkovač vody, ktorý už počas našich podujatí aj používame. Ďakujeme!

✧ Péter Fináli (Budapešť) prispel k nášmu sviatku sukot darovaním kóšer vína. Ďakujeme!

✧ Začiatkom novembra organizujú v Žiline konferenciu o židovskom kultúrnom dedičstve. Pozvánka je k nahliadnutiu v kancelárii ŽNO.

✧ Pri príležitosti židovského nového roka sme našich súvercov obdarovali židovským kalendárom luach.

Sukot v Komárne

Skupina Bejn Hajamim v synagóge

Chanuka 5777

Osľavy sviatku Chanuka sa v Židovskej náboženskej obci v Komárne budú konať v pondelok 26. decembra o 15. hodine (zapálenie tretej sviečky). Pozvánku uverejníme v našom novembrovom čísle. ■

Objednávky chanukových sviečok

Sviatok Chanuka sa v tomto roku začína večer 24. decembra. Sviečky si môžete objednať do 12. decembra na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224. ■

Oslávili narodeniny

Na Erev Jom kipur sa 70. narodenín dožil Dr. Vojtech Novák, podpredseda komárňanskej náboženskej obce, bývalý viceprimátor nášho mesta. Sršal vtípom na tému, že práve v deň pôstu by mal pohostiť členov našej komunity. Po skončení pôstu sme ho prekvapili narodeninovou tortou a želaniami všetkého dobrého. Aj touto cestou mu želáme dlhý život prežitý v zdraví, v kruhu rodiny a našej komunity.

Dňa 27. októbra oslávil svoje 70. narodeniny aj Sándor Messinger z Kavy. Žiaľ, choroba mu už dlhé roky bráni v pohybe, preto ho členovia vedenia našej obce Anton Pasternák, Zoltán Kollár a Vojtech (Tomi) Novák v tento významný deň navštívili doma. Veselo sa pohovárili, veď Tomi, Zoli a oslávenec pochádzajú z jednej obce, zo Zlatnej na Ostrove. Zaspomínali si na detské časy. Pri príležitosti životného jubilea odovzdali návštevníci oslávencovi dary našej komunity a zažalali mu veľa zdravia v kruhu rodiny aj v mene všetkých členov našej náboženskej obce. ■

Myšlienky redaktora

Pri príležitosti Erev Jom kipuru sedím v sále Zoltána Wallensteina v Útulku. Náhly príchod chladného počasia nás vyhnal zo synagógy a uchýlili sme sa do vykúrenej miestnosti. Môj starší brat práve rozpráva o významnom dátume 11. októbra. Pred 120 rokmi, práve v tento deň roku 1896, slávnostne odovzdali do užívania túto budovu. Na chvíľu zavriem oči a túžim sa vrátiť na vtedajšiu slávnosť. O akej budúcnosti uvažovali tí, ktorí sa tu vtedy zišli? Mysleli na to, čo sa bude v novučičkej budove odohrávať o 120 rokov? Možno si boli istí tým, že Útulok bude navždy slúžiť ako azyl pre ich chudobných súvercov. Možno mysleli aj na to, že malá synagóga je jedinou alternatívnou modlitebňou popri neologickej synagóge dokončenej v roku 1863. Určite však nemysleli na to, že príde čas, keď sa aj v radoch malej synagógy budeme obávať, či sa zídne minjan. História ukázala, že plány roku 1896 odviaľ víchor prvej a neskôr druhej svetovej vojny. Náboženskému životu nepriali ani totalitné desaťročia. Kamenár, ktorý do mramorovej platne nad vchodom vyryl šesť písmen slova Menház nemohol tušiť, že týmto nápisom označuje posledný azyl komárňanskeho židovstva. Kantor začína odriekať modlitbu a ja sa náhle opäť ocitám v roku 2016. Mysľou mi prebleskne, kto a na čo bude 11. októbra 2136 myslieť medzi týmito starými stenami. Uvidí v záhrade veľkú Dávidovu hviezdu, nájde v radoch synagógy jeden-dva exempláre Spravodajcu? Prajeme ti všetko najlepšie k narodeninám, budúcnosť plnú veselých udalostí, dom pod číslom 15 na Eötvösovej ulici! ■

PA